

Koersdocument hervorming sociaal domein
onderdeel Zorg voor Jeugd
[1]

Colofon

[Uitgave](#)

Gemeente Leeuwarden
Dienst Welzijn

[Datum](#)

Juni 2014

INHOUDSOPGAVE

	Zorg voor de Jeugd	
1	Visie en ambities van Leeuwarden	5
1.1	Veranderstrategie	6
1.2	Regionale samenwerking	6
2	Leeuwarder model Zorg voor Jeugd	6
3	Gewoon opvoeden: een sterke samenleving	7
3.1	Eén pedagogische visie	7
3.2	Belangrijke ontwikkelingen voor de transformatie	7
3.3	Samenwerking verdiepen rond kernthema's	9
4	Basisondersteuning: steun waar nodig	9
4.1	Jeugd&Gezinsteams	9
4.2	Toegang tot aanvullende ondersteuning	10
5	Aanvullende ondersteuning: speciaal waar het moet	11
5.1	Aanvullend op de Sociale wijkteams/Jeugd&Gezinsteams	11
5.2	Toegankelijkheid jeugdhulp in de aanvullende zorg	12
6	Jeugdbescherming nieuwe stijl	12
6.1	Ongedeelde veiligheidsketen	13
6.2	Zorg voor Jeugd in verbinding met het Veiligheidshuis	13
7	Passend onderwijs	13

Zorg voor Jeugd

Met de decentralisatie van de jeugdzorg wordt de gemeente verantwoordelijk voor de gehele zorg voor jeugd en gezin. Wij zijn van mening dat deze beslissing veel nieuwe kansen biedt. Kansen die wij gebruiken voor het centraal stellen van de Leeuwarder gezinnen. De decentralisatie maakt het mogelijk om op lokale schaal meer samenhang en kwaliteit en minder bureaucratie te bieden in de zorg voor jeugdigen en gezinnen. De decentralisatie gaat gepaard met een macrobezuiniging van 15% op de totale kosten van de jeugdzorg. Deze bezuiniging wordt in drie jaar doorgevoerd. De verwachting is dat deze bezuiniging opgevangen kan worden door het systeem in dienst te stellen van de vraag naar zorg en door de zorg efficiënter en effectiever in te richten.

De transformatie Zorg voor Jeugd is een complexe operatie. Het gaat niet simpel om het overhevelen van taken en geld van de ene overheid naar de andere. Het gaat over een fundamentele verandering, waarbij het huidige ingewikkelde en kostbare stelsel opnieuw ingericht wordt. De decentralisatie moet meer samenhang aanbrengen door het samenvoegen van financieringsstromen en bevoegdheden in één overheidslaag. Dat geeft ons de mogelijkheid om beter samenhangende en gerichte ondersteuning te bieden aan ouders en kinderen en te zorgen voor een inzet die beter, goedkoper en efficiënter is.

Essentie van de Jeugdwet

Het stelsel van jeugdhulp is erop gericht dat ieder kind gezond en veilig opgroeit en zo zelfstandig mogelijk kan deelnemen aan het maatschappelijk leven, rekening houdend met zijn of haar ontwikkelingsniveau. Ouders zijn hiervoor het eerste verantwoordelijk. Als dit niet vanzelf gaat, komt de overheid in beeld. Dan moet het jeugdstelsel snel, goed en op maat functioneren. Deze inzet vloeit ook voort uit het VN Verdrag over de rechten van het kind (Kinderrechtenverdrag).

De nieuwe Jeugdwet maakt gemeenten bestuurlijk en financieel verantwoordelijk voor alle jeugdhulp en voor de uitvoering van kinderschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Door de decentralisatie zijn gemeenten beter in staat om afgestemd op de lokale situatie - maatwerk te leveren en verbinding te leggen met zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen, sport en veiligheid. Door ontschotting van budgetten wordt betere samenwerking rond gezinnen mogelijk. Jeugdhulp is breed gedefinieerd. Het omvat de ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en hun ouders bij alle denkbare opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen. Hieronder valt zowel een vorm van ambulante hulp als een verblijf bij pleegouders, hulp in een medisch kinderdagverblijf, psychiatrische zorg, begeleiding en persoonlijke verzorging bij een beperking.

Nieuwe taken waar de gemeente vanuit de Jeugdwet verantwoordelijk voor wordt zijn:

- de jeugd-GGZ (zowel AWBZ als Zorgverzekeringswet)
- provinciale jeugdzorg (waaronder toegang, Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, kindertelefoon, ambulante en residentiële zorg en pleegzorg)
- de zorg voor licht verstandelijk beperkten (jeugd-LVB)
- gesloten jeugdzorg/jeugdzorg plus
- jeugdreclassering
- jeugdbescherming

1 Visie en ambities van Leeuwarden

Onze ambitie is dat kinderen gezond en veilig opgroeien en zich naar vermogen kunnen ontwikkelen tot zelfbewuste (jong)volwassenen. Daarin valt de ambitie van Zorg voor Jeugd samen met die voor het gehele jeugdbeleid.

Bij de zorg voor jeugd gaat het om zowel de preventieve zorg als meer intensieve en/of specialistische zorg voor jongeren van 0 tot 23 jaar. Elk type zorg wordt nu nog afzonderlijk gefinancierd en georganiseerd. Uit onze gemeente komen jaarlijks ruim 2500 kinderen en jongeren in aanraking met een vorm van geïndiceerde (specialistische en dus dure) jeugdzorg. Ongeveer de helft daarvan staat in contact met de jeugd-GGZ (geestelijke gezondheidszorg) of de jeugd-LVG (voor licht verstandelijk gehandicapten). De andere helft komt bij Bureau Jeugdzorg en krijgt vervolgens meestal een jeugdzorgtraject dat varieert van lichte ambulante zorg tot opname in een gesloten zorginstelling, met alle vormen daartussenin (crisisopvang, pleegzorg, jeugdreclassering).

Jeugdreclassering jeugdbescherming	Pleegzorg	Crisishulp	Ambulante zorg	Psychiatrische zorg	Lvg zorg
270	215	75	363	1270	212

De Leeuwarder visie op de decentralisatie van jeugdzorg is dat wij zorg voor kinderen en jongeren willen normaliseren, de regie op opvoeden en opgroeien terug willen leggen bij de gezinnen zelf en daar waar nodig de zorg integraal benaderen en aanpakken. We streven naar het behalen van de volgende maatschappelijke resultaten:

- opvoeden is in eerste instantie een taak van ouders/opvoeders: de zelfredzaamheid en zelfstandigheid van ouders/opvoeders en kinderen wordt versterkt;
- gezinnen die dat (tijdelijk) nodig hebben worden ondersteund: om de zelfstandigheid te versterken en om een veilige en gezonde ontwikkeling mogelijk te maken.

Daarbij gaan we uit van de onderstaande principes:

- ‘Opvoeden is heel gewoon’ in plaats van opvoeden problematiseren:
 - we werken aan een positief pedagogisch klimaat: opvoeden is leuk, maar gaat altijd gepaard met grote en kleine problemen, die je veelal zelf of met steun van je omgeving kunt oplossen;
 - eigen verantwoordelijkheid is vanzelfsprekend.
- Het gezin in het dagelijks leven is uitgangspunt:
 - één gezin, één plan;
 - focus op de mogelijkheden: we sluiten aan bij en versterken de eigen kracht van ouders en kinderen;
 - er wordt niet over maar met de kinderen en hun ouders gesproken.
- De inhoud staat centraal, niet het systeem:
 - begeleiding en zorg worden geboden dichtbij waar de ouders en kinderen toch al komen;
 - meer generalistische ondersteuning en zorg, oplossingsgericht, minder versnippering en medicalisering;
 - mensen zijn belangrijker dan regels, we ontwikkelen gevoeligheid voor complexiteit en hebben ruimte voor maatwerk;
 - ruimte voor professionele afwegingen en beslissingen: de verantwoordelijkheid ligt primair bij de professional, met zo weinig mogelijk bureaucratie;
 - we leggen transparant en eenvoudig verantwoording af over wat we doen, we blijven leren en ontwikkelen.
- De veiligheid van het kind vormt altijd de ondergrens:
 - we dragen actief zorg voor de signalering van onveilige situaties;
 - de overheid grijpt in wanneer de veiligheid, gezondheid en/of ontwikkeling van het kind in het geding is.

1.1 Veranderstrategie

De insteek die we met de transformatie Zorg voor Jeugd kiezen is vergelijkbaar met de veranderstrategie van WMO/AWBZ. In beide gevallen geldt dat er ook in de jaren na 2015 nog de nodige stappen moeten worden gezet. In alle gevallen gaan we uit van

- werkende weg leren;
- stapsgewijs vernieuwen;
- cultuurverandering parallel aan de systeemverandering.

De vernieuwing die nodig is vraagt een open en lerende houding van alle betrokkenen: gemeente, maatschappelijke partners, uitvoerende professionals en inwoners. Dit is een cultuurverandering die blijvende aandacht vraagt. Dat geeft ook betekenis aan de rol van de gemeente. De gemeente voert de regie over het vernieuwingsproces, maar dat betekent niet dat we alles naar ons toetrekken. We zoeken, samen met de maatschappelijke partners, naar een evenwicht tussen regievoeren en loslaten. In het maken van beleid accepteren we de onzekerheden die gezamenlijk optrekken met zich meebrengen. De uitvoering trekken we niet naar ons toe. De gemeente kiest de rol van opdrachtgever en laat de professionele uitvoering bij de zorgaanbieders.

Het kader van de aanpak Zorg voor Jeugd is geen eindbeeld; het schetst een stelsel in wording dat nog veel denkwerk en bijstelling, ook in de uitvoering, zal vergen. De komende jaren kleuren we deze kaders verder in, aan de hand van de eerder genoemde veranderstrategie. De leidende principes dienen daarbij als toetssteen.

1.2 Regionale samenwerking

Vanuit de Jeugdwet moet een aantal taken bovenlokaal of landelijk georganiseerd worden. Landelijk wordt de voorziening 'vertrouwenspersoon' geregeld en worden afspraken gemaakt met zeer specialistische jeugdhulpaanbieders (de Landelijk Werkende Instellingen). Op regionaal niveau wordt zowel vanuit de wettelijke verplichting als vanuit praktische en financiële overwegingen samengewerkt. De organisatie van zeer specialistische jeugdhulp is immers niet lokaal te realiseren. Deze samenwerking gaat uit van het medio 2013 door de gemeenteraad vastgestelde Koersbesluit 'Zorg voor Jeugd Fryslân: op kompas invoegen en aansluiten'. Op basis van het vastgestelde Regionaal Transitie Arrangement en het bijbehorende amendement wordt in de zomer van 2014 een Regionaal Uitvoeringsplan voor Fryslân opgeleverd.

2 Leeuwarder model Zorg voor Jeugd

De Nederlandse jeugd behoort tot de gelukkigste jeugd van de wereld en met verreweg de meeste gezinnen in Leeuwarden gaat het goed. Zij zijn gebaat bij een sterke samenleving waar ze ook zelf een bijdrage aan leveren. Een klein deel van de gezinnen heeft echter (tijdelijk) behoefte aan begeleiding en basiszorg omdat ze problemen ervaren in de opvoeding waar ze even niet zelfstandig een oplossing voor kunnen bedenken. Zij hebben behoefte aan deskundige zorg en begeleiding van generalistische professionals, die de problemen niet uit handen nemen, maar die helpen bij het vinden van een oplossing. Voor een nog kleiner deel van de gezinnen (en vaak voor individuele gezinsleden) is specialistische zorg nodig of vereist. Zo kan iemand met een psychische of mentale stoornis baat hebben bij hoogwaardige zorg en behandeling die tijdig beschikbaar is en die gericht is op het wegnemen van het probleem of stabiliseren van de situatie: voor hem/haar zelf en voor de omgeving.

De Leeuwarder Zorg voor Jeugd is opgebouwd uit drie sporen:

- Spoor 1 Gewoon opvoeden: een sterke samenleving
- Spoor 2 Basisondersteuning: steun waar nodig
- Spoor 3 Aanvullende ondersteuning: speciaal waar het moet

Het model is geen klassieke opschalingsketen. Een belangrijk algemeen uitgangspunt voor de Zorg voor Jeugd is dat we van een klassieke indelingen (0e, 1e, 2e en 3e lijn) of specialistische sectoren (jeugd- en opvoedhulp, jeugd-LVB, jeugd-GGZ en jeugdzorg +) transformeren naar een model waar een sterke binding met de sociale omgeving centraal staat, met gerichte en tijdelijke steun waar nodig: integrale jeugdhulp met behoud van voldoende expertises. Hiervoor is geen blauwdruk te geven en tussen de drie sporen moeten dus ook geen nieuwe schotten ontstaan. Zorg voor Jeugd is geen statisch gegeven maar een model dat bijgesteld wordt op basis van leerervaringen in de praktijk en monitoring.

3 Gewoon opvoeden: een sterke samenleving

Met de meeste kinderen en jongeren in Nederland gaat het gewoon goed. Daarnaast is het hele land is een stevige groei te zien van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van zorg. Dat is enerzijds het gevolg van het accent dat we als maatschappij leggen op individuele risico's, die zoveel mogelijk moeten worden vermeden. Daardoor gaan we soms te snel over tot diagnoses of 'etiketten' en zetten we te snel in op omvangrijke en stevige interventies. Tegelijkertijd signaleren we problemen bij de meest kwetsbare jeugd (en gezinnen) vaak te laat en handelen we niet snel genoeg. De zorg en ondersteuning die wordt geboden, sluit bovendien niet altijd goed aan bij wat kinderen, jongeren en hun opvoeders nodig hebben.

Wij vinden dat opvoeden heel gewoon moet zijn. Ouders moeten uit de kramp dat als er iets mis kan gaan met een kind en bij het minste of geringste omgeven moet worden met professionele hulp. Kinderen leren door fouten te maken. Omgekeerd mag van professionals gevraagd worden dat zij gedrags- en opvoedstoringen niet onnodig problematiseren maar ouders en opvoeders versterken in hun pedagogische vaardigheden. Beleidsinzet moet zijn om zware, sterk professioneel aangezette hulpverlening terug te dringen en te voorkomen waar die hulp niet nodig is.

De eerste pijler wordt gevormd door ondersteuning vanuit de samenleving met behulp van zelf- en samenredzaamheid. Het is het fundament van het vernieuwde stelsel en bestaat uit een sterke (pedagogische) samenleving en sterke (collectieve) basisvoorzieningen.

3.1 Eén pedagogische visie

Wij willen de nadruk leggen op het stimuleren van een klimaat waarin ouders op ontspannen wijze hun kinderen opvoeden. Dat benadrukt het belang van een gezonde pedagogische 'civil society', het opvoedklimaat in de directe leefomgeving van kinderen. Opvoeden moet terug naar de verantwoordelijkheid van ouders en het opvoedklimaat in de buurt. Aanpak van jeugd die dreigt te ontsporen vraagt inzicht en aandacht voor het gezin en het brede opvoedmilieu. Dat vindt ook de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling: "Kwetsbaarheid kan lastig zijn maar hoort bij het dagelijks leven. Onnodig problematiseren of etiketteren (van jongeren en gezinnen) dient te worden tegengegaan (normaliseren). Kwetsbare gezinnen hebben naast een veilige en stimulerende opvoedomgeving ook een vorm van zorg nodig die de eigen kracht weet te versterken en de sociale omgeving kan activeren en benutten (ontzorgen)."

We zien de nodige initiatieven ontstaan, die inspelen op de veranderende maatschappelijke context, en die ouders en professionals dichterbij elkaar brengen, zodat zij samen vorm en inhoud geven aan het opvoeden. Veel volwassenen en professionals dragen in de praktijk bij aan de opvoeding van kinderen: ouders, maar ook leerkrachten op school, de buitenschoolse opvang, kinderopvang en in het buurthuis, de speeltuin en de sportvereniging. De rol van de gemeente hierin is bescheiden en richt zich met name op het stimuleren en faciliteren van initiatieven van inwoners en organisaties.

De uitdaging is om de sociale samenhang en veerkracht in de wijken te versterken zodat problemen worden voorkomen, klein blijven en zoveel mogelijk in de sociale context worden opgelost. We weten dat veel inwoners al heel veel voor elkaar doen als vrijwilliger of als mantelzorger. Wij waarderen deze inzet en willen dit faciliteren. Daarbij is een goede ondersteuning door beroepskrachten van vrijwilligers en mantelzorgers belangrijk.

Verbinding in het sociale domein

Op hoofdlijnen zijn de leidende principes en ambities in deze meerjarige transformaties vergelijkbaar. Daarnaast is er sprake van een sterke verbinding met het Vernieuwend Welzijn en de invoering van het passend onderwijs. De Jeugdwet vereist deze laatste verbinding zelfs. Door middel van een zogeheten spiegelbepaling is opgenomen dat beleidsplannen bestuurlijk moeten worden afgestemd.

3.2 Belangrijke ontwikkelingen voor de transformatie

Wij willen investeren in een gezond opvoedklimaat in onze wijken zodat ouders op ontspannen wijze hun kinderen opvoeden. Een basale investering hierin is het bestrijden van armoede van kinderen en gezinnen. Het sociale isolement als gevolg van armoede moet doorbroken worden. Daarnaast wordt een gezond opvoedklimaat bepaald door de kennis, vaardigheden

en mogelijkheden van opvoeders. Opvoeders zijn uiteraard de ouders, maar ook ooms, tantes, buurvrouwen, opa's, vrienden, de meesters, vrijwilligers, juffen, leidsters, coaches, trainers, sociaal werkers leveren een grote bijdrage aan de opvoeding van onze kinderen. Daarnaast zijn deze opvoeders de mensen waar ouders én jongeren als eerste advies en ondersteuning zoeken bij vragen en problemen. Dit gebeurt nu ook al, daarom we willen we juist deze ondersteuning en advies versterken zodat de zelf- en samenredzaamheid groter wordt (en de vraag naar professionele ondersteuning kleiner). Dát is het versterken van het opvoedklimaat in de buurt.

Daarnaast moet de weg naar professionele hulp helder zijn. De opvoeders in de wijk moeten weten waar ze kunnen aankloppen voor ondersteuning als niet of onvoldoende een beroep op dit netwerk kan worden gedaan. Een belangrijke instrument voor het realiseren van een gezond opvoedklimaat in onze wijken is het Centrum voor Jeugd en Gezin. De kernpartners van het CJG, die werken op de scholen, peuterspeelzalen, consultatiebureaus, zorgen van binnenuit voor de versterking van het opvoedklimaat. In nauwe samenwerking met de sociaal werkers geven zij voorlichting, informatie, advies en ondersteuning aan die grote groep mensen waarbij het opvoeden "gewoon goed" gaat. We hebben het dan over jongeren en ouders, maar nadrukkelijk ook over alle andere mensen die, al dan niet beroepsmatig, een bijdrage aan de opvoeding van onze kinderen leveren. Voor deze laatste groep investeert het CJG met name in deskundigheidsbevordering op het gebied van vroegtijdig signaleren en het oppakken van signalen. Daarnaast is het CJG de motor van het bevorderen en faciliteren van eigen initiatieven van ouders en opvoeders in de wijk.

Versterken van het opvoedklimaat in de wijken is een doelstelling die niet alleen geldt voor Zorg voor Jeugd, maar juist verschillende beleidsterreinen. In de komende periode zal vanuit Onderwijs, Welzijn, Veiligheid, Sport en Cultuur via verschillende activiteiten de gezonde pedagogische "civil society" gestimuleerd en gefaciliteerd worden. Veelal hoeven hier geen nieuwe projecten voor worden opgezet, maar een accentverschuiving of doorontwikkeling van een bestaand project kan al een grote bijdrage leveren. De succesvolle aanpak van overlast van jeugdgroepen is hier een voorbeeld van.

Een belangrijke ontwikkeling binnen onderwijs is het realiseren van zogenoemde Integrale Kindcentra (IKC's) in de gemeente. Het doel is om in 2025 een dekkend aanbod van IKC's over de gemeente te hebben. Dat gebeurt soms op wijkniveau maar in elk geval op gebiedsniveau. Een IKC is de plek waar voor kinderen van 0-12 jaar een totaalaanbod in cognitief, sociaal-emotioneel, cultureel en fysiek opzicht wordt geboden waaraan één pedagogische visie ten grondslag ligt. Een IKC biedt daarmee kinderopvang en primair onderwijs met een doorlopende lijn en met één aansturing, onder verantwoordelijkheid van een schoolbestuur c.q. de partners van de IKC-ontwikkeling. Op die manier krijgen kinderen de kans om zich ten volle te ontwikkelen door uit te gaan van de talenten die kinderen van nature hebben. Dat zorgt ervoor dat zij voor het vervolg van hun onderwijs en het vervolg van hun maatschappelijke ontwikkeling in de best mogelijke startpositie worden gezet. Omdat dat nadrukkelijk in samenspraak met de ouders gebeurt, gaat er een lerend effect uit ook naar hen. De kwaliteit van scholen krijgt hierdoor een enorme impuls doordat de mogelijkheid ontstaat om accenten in een IKC te ontwikkelen die goed passen bij de herkomst en mogelijkheden van leerlingen en ouders. De maatschappelijke opbrengsten daarvan zijn op termijn terug te vinden in participatiebevordering, armoedebestrijding, toenemende gezondheidsontwikkeling en ontwikkelkracht in de gemeente.

Sport (bewegen en spelen) en cultuur (taal-, kunst- en creatieve ontwikkeling) maken nadrukkelijk onderdeel uit van de programmering van IKC's. In dat opzicht kan ook de aanwezigheid van zogenoemde speellinten en spelaanleidingen in wijken in het kader van het speelruimtebeleid als belangrijke kans op wijkniveau genoemd worden.

De IKC's zullen waar nodig verbindingen aangaan met de jeugd- en gezinsteams en met de sociale teams. Er ontstaan aldus netwerken op gebiedsniveau waarin kinderen, ouders en voorzieningen vanuit vaste pedagogische waarden werken aan de toekomst.

In het voortgezet en hoger onderwijs wordt op diverse fronten hard gewerkt aan vroegtijdige onderkenning van problemen en activering van jongeren. Voorbeelden daarvan zijn de projecten School als Werkplaats en School als Vindplaats. Dit speelt zich niet af op wijkniveau maar kan daarmee wel gelinkt zijn bij een specifieke aanpak.

3.3 Samenwerking verdiepen rond kernthema's

Vanuit de wijken moet goed gekeken worden waar wat nodig is en waar verschillende projecten of activiteiten aan elkaar kunnen worden gekoppeld. Slimme dwarsverbanden moeten worden gemaakt tussen de verschillende beleidsterreinen en maatwerk moet worden geleverd zodat het doel - een stevige pedagogische civil society - behaald wordt.

4 Basisondersteuning: steun waar nodig

Als het opvoeden niet gewoon meer is, als opvoeders of jongeren met de handen in het haar zitten en er zelf of met behulp van het eigen netwerk van vrienden en familie niet meer uitkomen, is ondersteuning voorhanden. De weg naar praktische ondersteuning als logopedie, maatschappelijk werk, pedagogische hulp, psychologen verandert niet. De huisarts, schoolarts en medisch specialisten kunnen ondersteuning door deze professionals bieden en inroepen.

Voor diegenen die de weg naar hulp niet op eigen kracht kunnen vinden, richt de gemeente basisondersteuning. Deze wordt geboden door sociale wijkteams. De sociaal werkers van deze teams bieden wijkbewoners ondersteuning bij het verhelderen van hun hulpvraag en het vergroten van het zelfoplossend vermogen. Bij wijze van proef zijn er voor deze ondersteuning aan ouders en kinderen Jeugd- en Gezinsteams actief. De sociaal werkers van de Jeugd- en Gezinsteams werken in de wijk op de verschillende vindplaatsen van ouders en kinderen. Ze zijn dus dichtbij, makkelijk te benaderen en goed te vinden.

4.1 Jeugd&Gezinsteams

Om de basisondersteuning aan jeugdigen en ouders zo optimaal mogelijk te organiseren, werken wij gedurende twee jaar met Jeugd&Gezinsteams (J&G teams) als aanvulling op de sociale wijkteams. Dat gebeurt in de vorm van drie scenario's: een team dat los staat van het sociale wijkteam, een team dat direct gekoppeld is aan een wijkteam en drie teams die verbonden zijn aan projecten op scholen.

De J&G teams werken vanuit het ordeningsprincipe "Kind in Fryslân". Dit door alle Friese gemeenten gedeelde principe maakt het mogelijk hulp te koppelen aan opvoedingssituaties en de rol van de ouders daarbij.

De opvoedingsvragen spelen zich voornamelijk af binnen het eerste spoor: gewoon opvoeden. De basisondersteuning uitgevoerd door de J&G teams speelt zich af bij de opvoedingsspanning en opvoedingsnood. De sociaal werkers van de J&G teams zijn specifiek geschoold in het werken met jeugdigen en ouders. Zij ondersteunen ouders en jongeren bij het zelf oplossen van hun problemen. Eigen kracht, vergroten van opvoedvaardigheden en vroegsignalering zijn hierbij de kernwaarden. De J&G teams leveren hierdoor ook een bijdrage aan het versterken van het pedagogisch klimaat.

Ook wanneer er opvoed- of opgroei problemen zijn, leeft een gezin natuurlijk nog steeds in een straat, een wijk, gaan de jongeren naar school, sporten en spelen met vrienden. De omgeving, de leefwereld blijft heel belangrijk. Ook is het bekend dat jongeren en ouders met opvoed- en opgroei vragen eerst aankloppen bij mensen in de directe leefomgeving. Daarnaast weten we dat problemen rond opgroeien en opvoeden al wel opgemerkt worden, maar dat de stap om te handelen bij docenten, juffen en coaches vaak groot is. Daarom kiezen we er voor om de basisondersteuning voor ouders en kinderen gebiedsgericht in te richten en is niet gekozen voor een eigen aparte toegang voor de doelgroep jeugd (zoals bv de JIMMY's in Groningen). Op de school, in de straat, in de wijk: dat is het werkkterrein van de werkers. Zij zijn alert op een gezonde en veilige ontwikkeling van de kinderen in het gezin. Vanuit dit vertrekpunt ondersteunen zij de gezinnen in samenwerking met die omgeving.

Alle vormen van begeleiding en zorg worden in de nieuwe Jeugdwet als jeugdhulp gekwalificeerd. Hierbinnen worden algemene en individuele voorzieningen voor jeugdhulp onderscheiden. Deze begrippen hebben betrekking op de toegang tot hulp en zorg. Algemene voorzieningen zijn vrij toegankelijk en dus zonder indicatie in te schakelen. In Leeuwarden zullen de sociale wijkteams en de J&G-teams op grond van de Jeugdwet gaan fungeren als vrij in te schakelen vorm van jeugdhulp (en dus als algemene voorziening). Deze basisondersteuning is zowel vrij toegankelijk voor ouders en kinderen als voor andere professionals. Er komt geen formele toegangstoets en er is geen beschikking nodig om bij het team binnen te komen.

De sociaal werkers van de J&G teams werken niet alleen. Uiteraard werken zij samen met het onderwijs, de professionals die in de wijken werken en natuurlijk ook met de sociale wijkteams die de basisondersteuning verzorgen voor de andere wijkbewoners. Het Centrum voor Jeugd en Gezin is ook een belangrijke partner van de J&G teams. Gezamenlijk dragen zij zorg voor de versterking van het pedagogisch klimaat in de wijken.

4.2 Toegang tot aanvullende ondersteuning

De huidige weg naar aanvullende ondersteuning blijft bestaan. Huisartsen en medisch specialisten blijven belangrijke partners voor opvoeders en jongeren voor het inroepen van ondersteuning die de Jeugdwet hen biedt.

Positie Jeugdgezondheidszorg

De jeugdgezondheidszorg vervult in feite alle functies die ook gelden voor het Centrum voor Jeugd en Gezin: signaleren, geven van informatie en advies, toeleiden naar ondersteuning, bieden van een preventief aanbod, en monitoren, screenen en vaccineren. De jeugdgezondheidszorg is daarnaast een belangrijke partner in de sociale wijkteams/J&G teams. De Jeugdwet biedt de arts van de jeugdgezondheidszorg de bevoegdheid om aanvullende zorg in te schakelen. De aansturing van de jeugdgezondheidszorg verloopt via de gemeenschappelijke regeling waarin alle 24 Friese gemeenten participeren. Door alle ontwikkelingen is het noodzakelijk de positie van deze gemeenschappelijke regeling samen met de andere gemeenten te beoordelen en te bespreken.

Huisartsen en jeugdartsen

Huisartsen, medisch specialisten en jeugdartsen mogen op grond van de Jeugdwet - rechtstreeks - aanvullende ondersteuning inschakelen. Dit geldt niet alleen voor jeugdhulp maar voor alle soorten van aanvullende ondersteuning. Hierover moeten goede afspraken gemaakt worden. Niet alleen over het inschakelen van aanvullende ondersteuning, maar vooral over de onderlinge samenwerking. De gemeente is, met het oog op de hervorming van het sociale domein, in gesprek met verzekeraars en artsen om deze samenwerking vorm te geven.

Sociaal wijkteam/J&G team

De sociaal werkers bieden ondersteuning aan gezinnen die het even niet meer zelf redden. Deze begeleiding kan variëren. Van enkele gesprekken met ouders die zich geen raad weten met hun opstandige puber, tot een langdurig begeleidingstraject voor een gezin met meervoudige problematiek. Als meervoudige problematiek een rol speelt, wordt samen met het gezin een plan opgesteld. De ondersteuningsvraag van het gezin is de basis van het plan en het vergroten van de eigen kracht en opvoedvaardigheden het doel. Toch kan het zijn dat de ondersteuning die het Sociaal wijkteam/J&G team biedt niet voldoende is. Dan wordt een plan opgesteld waarin aanvullende ondersteuning is opgenomen. Dit plan is de basis voor de financiering voor eventueel benodigde specialistische hulp. Omdat de specialistische hulp regionaal wordt georganiseerd en ingekocht (Jeugdwet) moeten ook de voorwaarden waaraan het plan moeten voldoen regionaal worden uitgewerkt.

Preventieve inzet specialistische hulp

Bij het opstellen van het plan kunnen de sociaal werkers hulp inroepen van specialistische deskundigen. Dit is nodig omdat er bij sommige hulpvragen diagnostische kennis nodig is. Door deze kennis al in een vroegtijdig stadium er bij te halen, kan snel de juiste aanvullende hulp worden ingezet en kan voorkomen worden dat aanvullende hulp nodig is. Rondom beroep op deskundigheid bij gedwongen jeugdhulp worden afspraken gemaakt met de Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg. Ook met andere specialistische aanbieders worden hierover afspraken gemaakt. Zo wordt gewerkt aan het vormen van een expertisepool die beschikbaar is voor consultatie en advies voor de sociale wijkteams/J&G-teams.

5 Aanvullende ondersteuning: speciaal waar het moet

Het sociaal wijkteam/J&G team is niet de enige weg naar aanvullende ondersteuning. Het blijft voor Leeuwarders ook na de transitie van de Jeugdzorg mogelijk om zelf, zonder tussenkomst van deze teams, ondersteuning in te schakelen door via de huisarts, medisch specialist of de jeugdarts een beroep op aanvullende ondersteuning te doen.

Het sociaal wijkteam/J&G team komt alleen in beeld wanneer een jongere of opvoeder er, om welke reden dan ook, zelf niet meer uitkomt. Wanneer andere ondersteuning nodig is dan het sociaal wijkteam/J&G team kan bieden, stellen de sociaal werkers samen met de jongere of het gezin een plan op. De aanvullende ondersteuning die vanuit dit plan wordt ingezet, behoort tot dit spoor. Dat kan variëren van logopedische ondersteuning en fysiotherapie tot de plaatsing in een kliniek voor psychiatrische hulp of het inzetten van pleegzorg.

De organisatie van de aanvullende ondersteuning wordt regionaal uitgewerkt (paragraaf 5.2). Vertrekpunt is dat de inzet wordt vormgegeven volgens het principe van “erbij halen”; daarbij vormt de vraag van het gezin én het basisaanbod (jeugd- en gezinsteam) de basis. Het plan dat door het sociaal wijkteam/J&G team samen met de ouders en/of jongere wordt opgesteld vormt de toegang tot aanvullende ondersteuning.

5.1 Aanvullend op de Sociale wijkteams/J&G teams

Het sociale wijkteam/J&G team is de spil van het traject van samenwerken (zie figuur Kind in Fryslân) en kan dus betrokken zijn bij alle opvoedsituaties. Afhankelijk van de vraag, situatie en mogelijkheden van een gezin kan aanvullende ondersteuning worden ingezet. Soms is dit geen kunnen maar moeten. Het Jeugd&Gezinsteam kan geen ondersteuning bieden in het geval van een opvoedingscrisis en vaak ook in onvoldoende mate bij opvoedingsnood. Maar ook dan blijft de omgeving heel erg belangrijk. De jongere gaat nog steeds naar school, het gezin woont nog steeds in de wijk en vrienden en familie blijven een belangrijke rol spelen. Daarom willen we de aanvullende zorg zo organiseren dat deze aansluit bij de situatie, de omgeving en de vraag van het gezin of de jongere. In plaats dat de jongere naar de hulp toegaat, komt de hulp naar het gezin. Concreet betekent dit dat de sociaal werkers van het sociaal wijkteam/J&G team samen met het gezin bekijken welke ondersteuning erbij moet worden gehaald en wie deze ondersteuning het beste kan verlenen. Jongeren en/of de ouders kunnen zelf beslissen bij welke zorgaanbieder zij de hulp willen afnemen. Daar ligt een keuzerecht. Er voor zorgen dat het aanbod bekend is bij de gezinnen vinden we tot de verantwoordelijkheid behoren van de aanbieders.

Instellingen en vrijgevestigde aanbieders

De relatie van de gemeente met de vele aanbieders van behandeling en begeleiding die nu vanuit gemeenschappelijke regelingen, de AWBZ en de zorgverzekeringswet wordt vergoed zal veranderen. Het gaat dan bijvoorbeeld om vrijgevestigde psychologen, fysiotherapeuten, pedagogen en psychiaters, maar ook om aanbieders van groeps- of individuele begeleiding van specifieke doelgroepen zoals bijvoorbeeld de jeugdgezondheidszorg. Wij worden immers de financiers en wij willen dat zij anders gaan werken. Hierover moeten afspraken gemaakt worden. Organisatorische en financiële afspraken, maar ook inhoudelijke. In samenwerking met de zorgverzekeraars en de verschillende beroepsgroepen worden daarover in 2014 regionaal afspraken gemaakt.

5.2 Toegankelijkheid jeugdhulp in de aanvullende zorg

Specialistische jeugdhulp

De gemeente wordt ook verantwoordelijk voor de specialistische jeugdhulp die nu door de provincie en het Rijk worden gefinancierd. We hebben het dan over de zeer specialistische jeugdhulp voor specifieke doelgroepen als de psychiatrie (jeugd-GGZ), de zorg voor jeugdigen met een beperking (de jeugd-LVG), pleegzorg en de jeugdbescherming. Dat maakt de decentralisatie complex maar ook kansrijk. Wanneer wij de zelf- en samenredzaamheid van ouders en jongeren kunnen versterken door deze specialistische expertise binnen de wijken preventief in te zetten, vertaalt dat zich terug in minder afname van dure specialistische zorg.

Regionaal omvormingsplan

In het startjaar van de Jeugdwet (2015) is de continuïteit van de zorg voor jongeren gegarandeerd door de afspraken die zijn gemaakt in het Regionaal Transitie Arrangement (RTA). Dit RTA geeft de huidige jeugdhulpaanbieders de garantie van voortzetting van op 80% van het huidige budget in 2015 en 55% in 2016.

Om toch de verandering in het stelsel te stimuleren is een regionaal plan van aanpak voor de omvorming opgesteld. In dit plan van aanpak staan doelen, activiteiten en resultaten beschreven die de gemeenten in co-creatie met aanbieders, zorgkantoor en anderen in 2014 gaan behalen. Dit plan van aanpak gaat uit van het ordeningsprincipe uit voorgaande afbeelding.

Een aantal onderwerpen in het plan van aanpak Omvormingsplan zijn:

- vernieuwing van het aanbod van jeugd en opvoedhulp;
- het beperken van de instroom van dure opvoedhulp;
- het verkorten van de doorlooptijd van dure opvoedhulp;
- regionaal opstellen kaders gezinsplan;
- bepalen welke specialisaties beschikbaar moet zijn voor de jeugd- en gezinsteams;
- bepalen hoe de aanvullende zorg georganiseerd gaat worden;
- ontwikkelen van een provinciaal eenduidig werkend systeem van casus, zorg en behandelregie door de jeugd- en gezinsteams.

Met Bureau Jeugdzorg zijn in het kader van continuïteit ook procesafspraken gemaakt. Ten aanzien van de taken toegang en casusregie wordt 2015 als overgangsjaar benut, waarbij de medewerkers in de toegang desgewenst gedetacheerd worden naar gemeenten. De functies jeugdbescherming en jeugdreclassering en AMHK en de beschermingsregiefunctie op zaken die neigen naar drang en dwang worden voor een periode van twee jaar belegd bij Bureau Jeugdzorg.

6 Jeugdbescherming nieuwe stijl

Gezinnen en jeugdigen kunnen op diverse manieren in aanraking komen met een onveilige thuissituatie of ontwikkeling, bijvoorbeeld wanneer er sprake is van huiselijk geweld of van kindermishandeling. Ook kan het zijn dat een jongere met politie en justitie in aanraking komt. Op dat moment is het nodig om via 'drang-en-dwang' de situatie rond het kind veilig te stellen of criminele jongeren op het rechte pad te krijgen. Het zou kunnen zijn dat naar aanleiding van deze zorgen een kind onder toezicht wordt gesteld of dat er door de kinderrechter een jeugdreclasseringsmaatregel wordt uitgesproken. Er zal een aanvullende voorziening worden getroffen om in te kunnen grijpen bij zorgen over de veiligheid van het kind.

6.1 Ongedeelde veiligheidsketen

Wij vinden het in Friesland belangrijk dat er goed wordt samengewerkt op het gebied van veiligheid. Een ongedeelde Friese veiligheidsketen is het doel. Momenteel wordt er gewerkt aan een geïntegreerde Friese gecertificeerde instelling voor jeugdbescherming, jeugdreclassering en kindermishandeling (AMHK).

SAVE werkwijze

Ook wordt in de hele provincie de SAVE werkwijze geïmplementeerd. SAVE is een geïntegreerde werkwijze van dwang-en-drang en AMHK-onderzoek. De werkwijze van de gezinsvoogd wordt al preventief ingezet in gezinnen waar een melding bij de Raad voor de Kinderbescherming dreigt. Met deze werkwijze wordt geprobeerd een maatregel in het gedwongen kader te voorkomen. De ontwikkeling van deze werkwijze vindt plaats door Bureau Jeugdzorg samen met de William Schikkergroep (WSG), Leger des Heils (LJ&R), Raad voor de Kinderbescherming en het Veiligheidshuis. In elke beschermingszaak wordt samen met het J&G team gewerkt vanuit het principe één gezin, één plan, één regisseur.

6.2 Zorg voor Jeugd in verbinding met het Veiligheidshuis

Bij criminele jeugd of voor plegers van huiselijk geweld is het Veiligheidshuis de schakel tussen het jeugd- en gezinsteam en de daadwerkelijke ingreep. Als de problematiek zo hoog is opgelopen dat de veiligheid van de jongere of de omgeving in het geding is, wordt het Veiligheidshuis ingeschakeld. In het Veiligheidshuis komen gemeente, politie, OM en reclassering samen tot een (voorstel aan de rechter voor een) integrale set van straf- en zorginterventies die ingrijpen in het levenspatroon van de dader/overlastgever. Goede afstemming en duidelijke regieafspraken met het J&G team versterkt zowel de aanpak van het Veiligheidshuis als die van het jeugd- en gezinsteam, omdat soms een stok achter de deur nodig is om de noodzakelijke hulp te aanvaarden (drang- en dwangaanpak). Zowel de gesteldheid van het kind als de maatschappelijke veiligheid is gebaat bij een effectieve combinatie van straf en zorg. Vanuit één gezin, één plan is dit geborgd.

7 Passend onderwijs

Het rijk heeft besloten om de wetgeving op het gebied van ondersteuning en zorg in het onderwijs inclusief speciaal onderwijs te wijzigen: redenen hiervoor waren onder meer dat er teveel kinderen tussen wal en schip vielen, dat de kosten voor het speciaal onderwijs de pan uitrezen en dat ouders te weinig rechten hadden. Dit heeft geleid tot de Wet Passend Onderwijs voor het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en het speciaal onderwijs. Voor het MBO was al passend onderwijs ingevoerd. Het onderwijs aan doven, slechthorenden en blinden en slechtzienden valt niet onder Passend Onderwijs omdat dit een specifieke doelgroep is.

Passend Onderwijs treedt op 1 augustus 2014 in werking. Schoolbesturen uit het Primair Onderwijs, het Voortgezet onderwijs en het Speciaal onderwijs moeten elk kind passend onderwijs bieden. Mocht een school geen passend onderwijs kunnen bieden dan moet de school een andere school zoeken die dit wel kan bieden.

De organisatie en financiering verloopt via de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs. Samenwerkingsverbanden krijgen een bepaald budget dat niet overschreven mag worden. Dit budget is gebaseerd op kengetallen als aantal leerlingen en gebruik speciaal onderwijs. In Friesland zijn drie samenwerkingsverbanden voor het voortgezet en voortgezet speciaal onderwijs (drie RMC-regio's) en één samenwerkingsverband voor het primair onderwijs incl. speciaal onderwijs.

Elke school maakt een ondersteuningsprofiel van het passende onderwijs dat de school kan bieden en elk samenwerkingsverband maakt een ondersteuningsplan voor vier jaar.

Ondersteuning door scholen

Het wettelijk aanbod van ondersteuning door scholen op het gebied van passend onderwijs omvat:

- het vroegtijdig signaleren van leerproblemen
- het inzetten van passende interventies zoals een aanbod voor leerlingen met leerproblemen (dyslexie of dyscalculie) of onderwijsprogramma's voor leerlingen met een meer of minder dan gemiddelde intelligentie
- extra ondersteuning zoals tijdelijke ondersteuning van de leraar/het team in de eigen school of een (tijdelijke) plaats in het Speciaal of Voortgezet Speciaal Onderwijs.

Passend Onderwijs, Transitie Jeugdzorg en AWBZ-begeleiding

Met de stelselwijzigingen Passend Onderwijs en Transitie Jeugdzorg komt de verantwoordelijkheid voor hulp aan kinderen en gezinnen die extra ondersteuning nodig hebben bij schoolbesturen en gemeente te liggen. Het biedt een kader om de ondersteuning in en buiten de scholen nu integraal op te pakken. In beide wetten zijn bepalingen opgenomen over wederzijdse afstemming over het ondersteuningsplan en het beleidsplan Zorg voor Jeugd.

De wederzijdse afstemming vindt plaats via OOGO: op overeenstemming gericht overleg.

Over de ondersteuningsplannen Passend Onderwijs van het Samenwerkingsverband Primair en Voortgezet Onderwijs is op 12 februari 2014 met 14 gemeenten en schoolbesturen in de RMC-regio Noord OOGO gevoerd en overeenstemming bereikt. Over het beleidsplan Zorg voor Jeugd -onderdeel van het Koersdocument- is op 3 april OOGO gevoerd met het onderwijsveld in de gemeente Leeuwarden. Afgesproken is dat begin 2015 opnieuw OOGO zal plaatsvinden over de stand van zaken.

Passend Onderwijs heeft ook nog een link met de decentralisatie van de AWBZ-begeleiding: een deel van de leerlingen heeft individuele begeleiding bekostigd uit de AWBZ. Vanaf 2015 organiseert de gemeente deze begeleiding.

Sturing

De sturing door de gemeente verloopt via de beleidsterreinen waar de gemeente verantwoordelijk voor is, zoals onderwijshuisvesting, leerplicht, leerlingenvervoer, jeugd(zorg), onderwijsachterstandenbeleid en IKC-ontwikkeling. Deze terreinen zijn onlosmakelijk verbonden met Passend Onderwijs.

Gemeenten en schoolbesturen hebben daarnaast onderwerpen waar ze gezamenlijk verantwoordelijk voor zijn zoals vroegtijdig schoolverlaten, aanpak thuiszitters en een samenhangende onderwijs- en zorgstructuur voor de jeugd. En schoolbesturen en gemeenten hebben groot belang bij preventie, het mes snijdt dan immers aan twee kanten: inhoudelijk voor de leerlingen/ouders en financieel. Hierbij horen experimenten als School als Werkplaats/Vindplaats, jeugd/en gezinsteams en de hele ontwikkeling op het gebied van brede scholen/ integrale kindcentra. De gemeente gaat niet over de budgetten van Passend Onderwijs. Mochten uit de ondersteuningsplannen van de scholen financiële zaken naar voren komen die te maken hebben met het gemeentelijk beleid, zoals onderwijshuisvesting, dan vraagt dit apart (OOGO)-overleg.

Bijlagen

Cijfers die genoemd worden gaan over het jaar 2011. Een deel van gemeente Boarnsterhim is sinds 2014 onderdeel van gemeente Leeuwarden. In de cijfers is dit gecorrigeerd. De cijfers gaan dus over de NIEUWE gemeente Leeuwarden.		
Aantal 0-18 jarigen in Leeuwarden		23.468
BJZ: Aantal afgegeven indicatie besluiten		
	Ambulant	153
	Dagbehandeling	67
	Pleegzorg	73
	24-uurs	75
CIZ: Aantal afgegeven indicatie besluiten AWBZ		308
BJZ: aantal jeugdigen met een maatregel uitgevoerd door BJZ		
	OTS	143
	Voogdij	30
	Jeugdreclassering	57
LWI: aantal jeugdigen met een maatregel uitgevoerd door een Landelijk Werkende Instelling		
	OTS	363*
	Voogdij	104*
	Jeugdreclassering	99*
BJZ: aanmeldingen en onderzoeken		
	Onderzoek zorgmeldingen	142
	Onderzoek kindermishandeling	294
	Raadsmeldingen	40
	Spoedeisende hulp	75
	Specialistische diangostiek	17
BJZ: Casemanagement (regimodules)		
	Veiligheidsregie	82
	Gespecialiseerde zorgcoördinatie	65

	Casemanagement volgen en toetsen	227
	Gesloten jeugdzorg	18
Tjallingahiem: expertise centrum in Friesland voor gespecialiseerde orthopedagogische behandeling voor klanten met een licht verstandelijke beperking en gedragsproblemen.		
	Intramuraal	37
	Extra muraal	120
	mEAR (orthopsychiatrische poli)	12
Talant: een Friese instelling die zorg en ondersteuning biedt aan mensen met een lichte tot ernstige beperking		
	Wonen	12*
	Meeleefgezinnen	22*
	Kindercentrum	28
	Gezinsondersteuning	9
	logeren	34*
Jeugdhulp Friesland		
	Ambulant	372
	Dagbehandeling	107
	Pleegzorg	221
	24-uurs	119
Jeugd GGZ: biedt hulp aan kinderen en jongeren met psychiatrische of psychische problemen die zo groot zijn dat zij in hun ontwikkeling wordt bedreigd.		
	Eerste lijns psychologische hulp	371**
	Ambulante specialisitsche GGZ	1.262**
	Klinische specialistische GGZ	112**

Samenwerkingsagenda Passend onderwijs & Zorg voor jeugd

Gemeenten	De samenwerkingsagenda jeugd, onderwijs en zorg:	Schoolbesturen
✓ leerplicht ✓ onderwijshuisvesting ✓ leerlingenvervoer ✓ onderwijsachterstanden ✓ aansluiting arbeidsmarkt ✓ preventief jeugdbeleid ✓ jeugdgezondheidszorg ✓ WMO-functies (o.a decent. begeleiding) ✓ Na de decentralisatie jeugdzorg: ✓ Jeugdhulp ✓ Toegang tot kinderscherming en jeugdreclassering	✓ Samenhangende onderwijs- ondersteunings- en hulpstructuur voor de jeugd: - Preventie - Signalering - Beoordeling - Toewijzing - Hulpaanbod ✓ Overgangen voorschools, po-vo-mbo ✓ Leerlingenvoer ✓ Onderwijshuisvesting ✓ VSV ✓ Aanpak thuiszitters ✓ Aansluiting onderwijs arbeidsmarkt	✓ Samenwerkingsverband PO en VO beschreven in ondersteuningsplan - Dekkend aanbod basis en extra ondersteuning; - Verdeling, besteding en toewijzing van middelen voor ondersteuning; - Procedure eb criteria voor toelaatbaarheid (V)SO en sbao - Plaatsing en terugplaatsing - Beoogde en bereikte kwantitatieve en kwalitatieve resultaten; - Informeren ouders ✓ Ondersteuningsplannen PO en VO afstemmen.